

Diplomás pályakövetés – diplomás kutatás, 2010

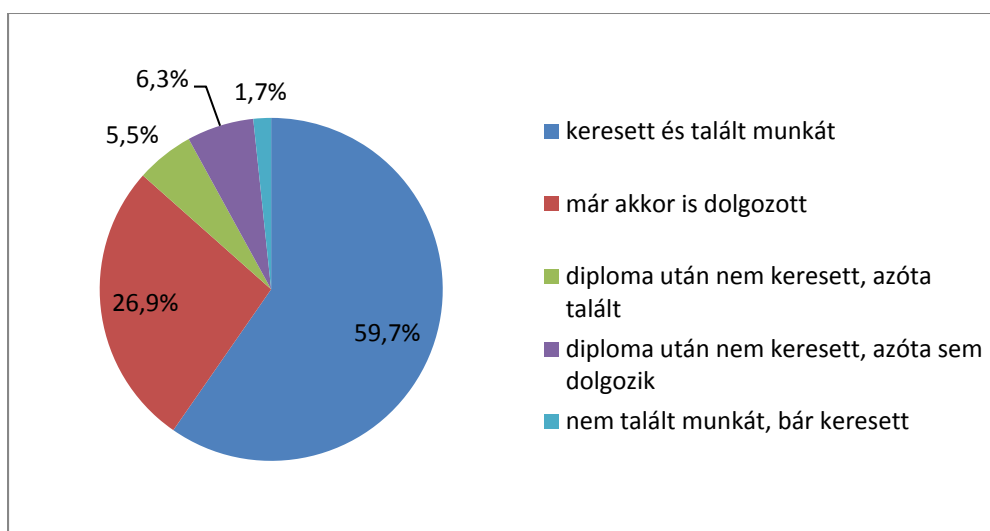
A természettudomány képzési terület diplomásainak munkaerő-piaci helyzete

Az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft. által készített, Diplomás pályakövetés 2009-2010 kutatási program végzettenek érintő felmérése során 4500 fő 2007-ben diplomázott egykori hallgató személyes megkeresésen alapuló kérdőíves adatfelvétele történt meg. Cikkünk a komoly általános és szakpolitikai érdeklődés által övezett természettudományi terület diplomásainak munkaerő-piaci helyzetéről ad rövid áttekintést.

Az elhelyezkedés körülményei, az első munkahely

Sok elemzés érvel amellett, hogy az első munkaerő-piaci tapasztalatok megszerzését nem szabad, nem érdemes a diploma megszerzése utánra időzíteni, a zökkenőmentes átmenetet nagyban segítheti a tanulmányok alatti munkavégzés. A természettudományi képzések hallgatói az átlagosnál lényegesen kisebb arányban rendelkeztek már felsőoktatási tanulmányaik alatt is munkahellyel, mindössze 27 százalékuk dolgozott már diplomázását megelőzően – közel háromnegyedük számára a diploma megszerzése ugyanakkor komoly fordulóponthoz jelentett, a munkaerőpiacra történő belépésük alapját képezte.

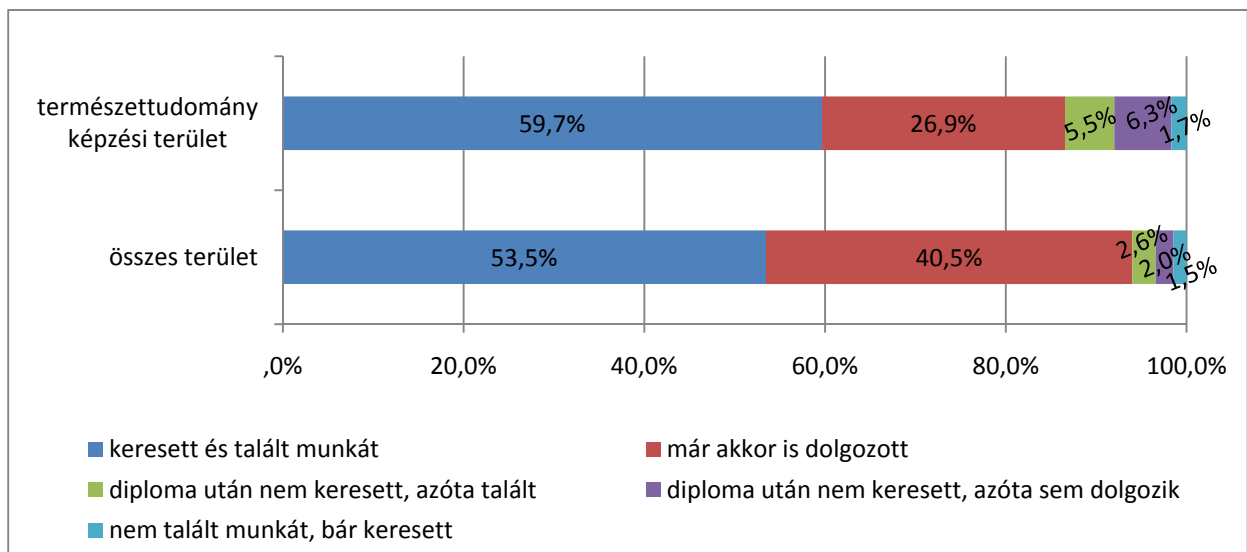
1. ábra Álláskeresés az államvizsga után – természettudomány képzési terület

N=238

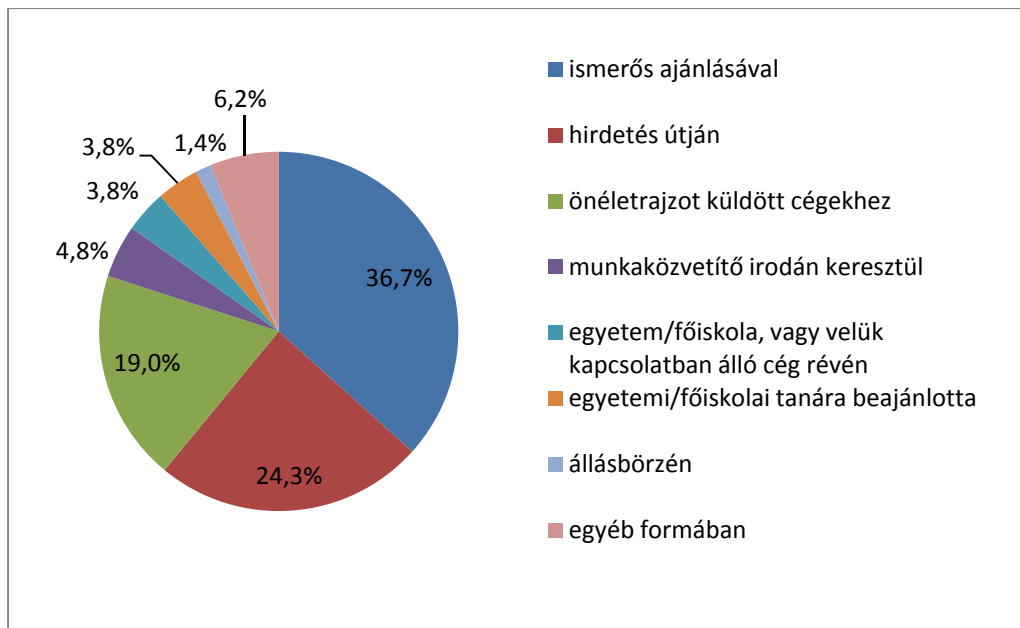
Az elhelyezkedés szükségessége a végzettek többségét mindazonáltal nem állította megoldhatatlan feladat elé. Az összes válaszadó hatvan, a diplomaszerezéskor még nem dolgozók nyolcvan százaléka keresett és rövid időn belül talált is megfelelő munkahelyet. Az arány ezzel együtt is rosszabb valamivel az átlagosnál – valamennyi képzési területet figyelembe véve a diplomaszerezés időpontjában, illetve az előtt még nem dolgozó válaszadó mintegy kilencven százaléka tudott sikeresen belépni a munkaerőpiac világába.

2. ábra Álláskeresés az államvizsga után

Az elhelyezkedéshez a legtöbben ismerősök segítségét vették, vehették igénybe – a tendencia a teljes diplomát szerzett körre jellemző; ahogy a természettudományi terület diplomásai, úgy valamennyi felsőoktatásban végzett hallgató körében is közel negyven százalékot tesz ki azok aránya, akik ismerősök révén tettek szert első állandó munkahelyükre. Mintegy huszonöt százalékuk álláshirdetés, míg egyötödük önéletrajza elküldésével, spontán megkeresés útján találta meg első állandó munkahelyét. Ez utóbbi aránya jóval magasabb, mint a teljes mintában mérhető arány, alkalmasint a természettudományi végzettségű munkavállalókat igénylő cégek, intézmények visszafogottabb álláshirdetési aktivitását is jelezheti.

3. ábra Az első munkahely megtalálásának módja – természettudomány képzési terület

N=239

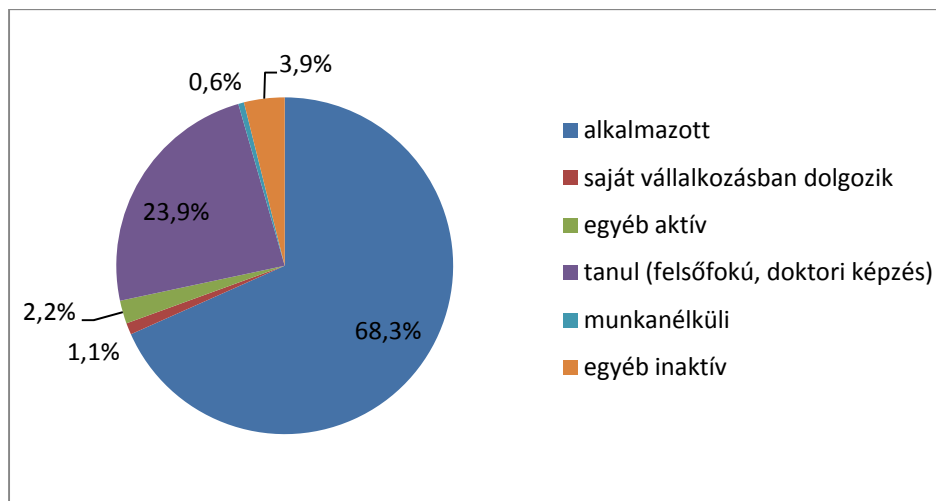
Látható, hogy a természettudományi területen végzett diplomások középtávon (három év távlatából) lényegében a teljes diplomás-csoporthoz hasonló arányban tudnak állást találni, elhelyezkedni a munkaerőpiacon. Fontos kérdés azonban az is, mennyi ideig tart az „átmenet”, mennyi idő telik el a diploma megszerzése és az első munkahely megtalálása között; a másik oldalról nézve: mennyi ideig tart a nem feltétlenül kellemes „pályakezdő munkanélküli” életszakasz. A természettudományi terület e tekintetben nem rendelkezik jó mutatóval: a diplomaszerzést követő átlagos álláskeresési idő itt a leghosszabb, 5,78 hónap, ami ráadásul messze meghaladja a teljes mintában mért átlagot (3,54 hónap) is.

A végül megtalált első munkahely viszonylag stabilnak bizonyul, a természettudományi végzettségűek kétharmada két és fél, három év után is ugyanott dolgozik, ahol elkezdte „diplomás munkaerő-piaci” pályafutását. A munkahelyet váltók aránya az összes képzési területet figyelembe véve ugyan a magasabbak között található (nagyjából hasonló arányok jellemzik a bölcsészeket és a műszaki végzettségűeket is), de messze elmarad a gazdaságtudományi területen tapasztalható hatalmas mobilitástól.

Munkaerő-piaci státus három évvel a végzés után

Három évvel a végzés után a természettudományi diplomások közel hetven százaléka alkalmazotti viszonyban áll, saját vállalkozást mindössze egy százalékuk visz. Közel minden negyedik megkérdezett felsőfokú vagy posztgraduális tanulmányokat folytat.

4. ábra Jelenlegi foglalkozási státus – természettudomány képzési terület

A természettudományi terület válaszadóinak jelenlegi foglalkozási státus szerinti megoszlása jelentősen eltér a megkérdezettek teljes körétől. A felsőfokú vagy posztgraduális képzésben részt vevők huszonnégy százalékos aránya kiemelkedően magas, ebből következően is kevesebben vannak az átlagnál az alkalmazotti státusban lévők. Ha nem is jelentősen, de az átlagosnál kevesebb a vállalkozó, valamint a munkanélküli és az egyéb inaktív természettudományi végzett is.

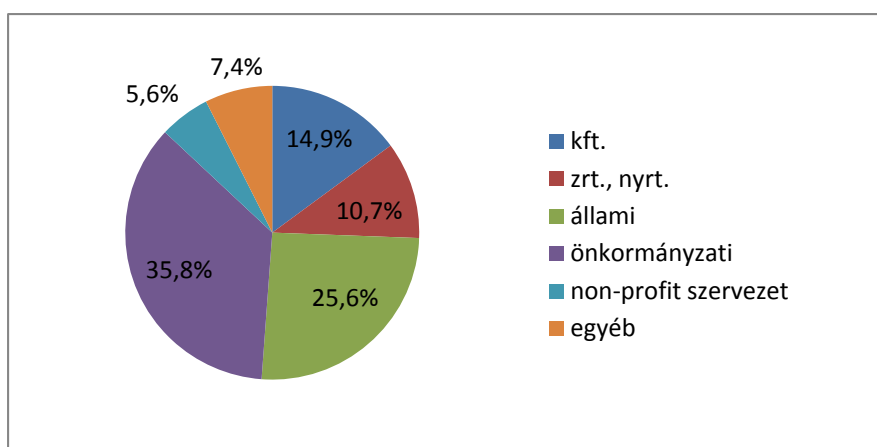
1. tábla Jelenlegi foglalkozási státus

	természettudományi terület		összes képzési terület	
	<i>fő</i>	<i>százalék</i>	<i>fő</i>	<i>százalék</i>
alkalmazott	123	68,3	2812	80,7
saját vállalkozásban dolgozik	2	1,1	90	2,6
egyéb aktív	4	2,2	88	2,5
tanul (felsőfokú, doktori képzés)	43	23,9	240	6,9
munkanélküli	1	0,6	80	2,3
egyéb inaktív	7	3,9	175	5,0

A természettudományi végzettségűek közül az alkalmazásban állók 85 százaléka beosztottként dolgozik – ez az arány lényegesen magasabb az átlagosnál. Úgy tűnik, a természettudományi diploma viszonylag lassú előrehaladást tesz lehetővé a munkahelyi hierarchiában: a felső- és középvezetők aránya (0,5 és 5 százalék) elmarad a teljes sokaságban mérhető 3,8 és 10,4 százaléktól. A természettudományi diplomásoknál kevesebb vezető beosztását csak a pedagógus végzettségűek között találhatunk.

A munkahely szektorát tekintve az önkormányzati, illetve az állami cégek, intézmények túlsúlyát láthatjuk: nagy számban vannak jelen különböző oktatási intézmények, iskolák. A piaci szektor részesedése a természettudományi diplomások munkahelyeinek körében alig harminc százalékos. A többi képzési területhez képest viszonylag magas, 5,6 százalékos a nonprofit szektorban elhelyezkedett természettudományi diplomások aránya.

5. ábra A jelenlegi munkahely cégformája – természettudomány képzési terület

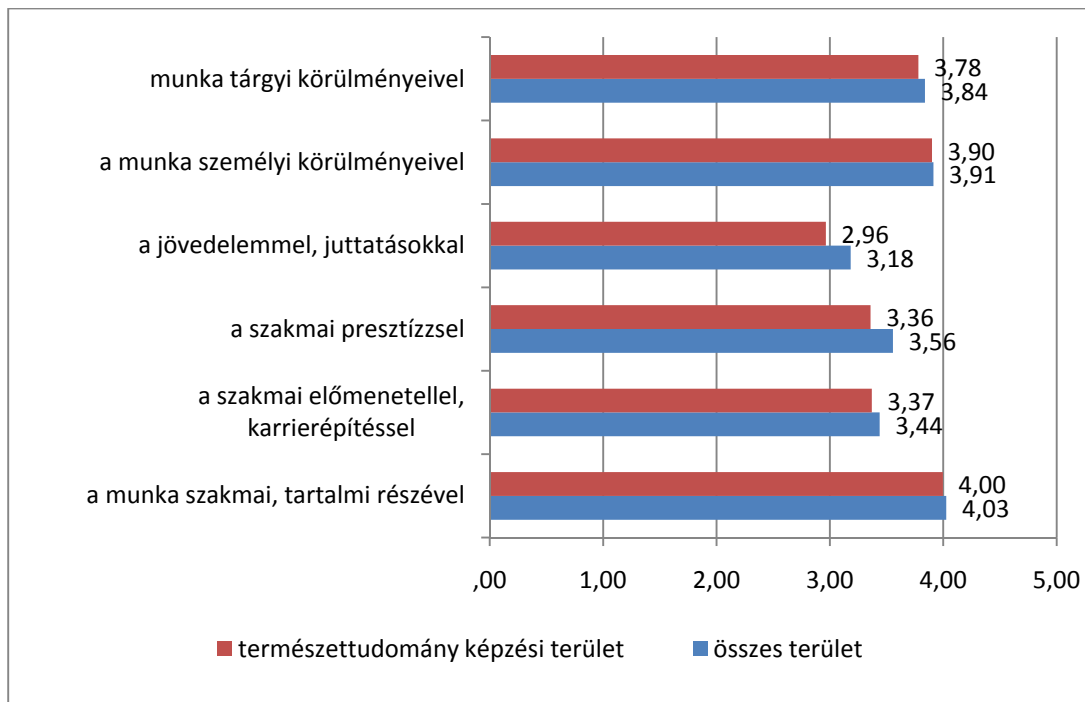
N=215

Az alkalmazás körülményei – jövedelem és a munkával való elégedettség

A 2007-ben végzett diplomások saját bevalláson alapuló nettó jövedelme 135 ezer forint. A természettudományi terület végzettjei valamivel elmaradnak az átlagtól, a körükben 116 ezer forintos nettó jövedelmet mérhettünk. Ezzel az összeggel a természettudósok a diplomások viszonylag rosszul kereső csoportját jelentik, jövedelmük nagyjából a társadalomtudományi diplomások nettó átlagjövedelmének felel meg, náluk kevesebb jövedelemről csak a pedagógus végzettségűek számoltak be.

Nem véletlen, hogy a végzett munka egyes értékelési aspektusai közül a természettudományi terület diplomásai a fizetési, jövedelmi feltételekkel elégedettek a legkevésbé, míg legjobban a munka szakmai, tartalmi részét érzik kielégítőnek. Összességében az látható, hogy a természettudományi végzettek, bár nem szignifikáns mértékben, de minden vizsgált szempontot figyelembe véve elégedetlenebbek az átlagnál, kifejezetten, specifikusan vonzó elemet sem fedezhetünk fel közöttük (mint például a pedagógusok esetében a munka tartalmi részét).

6. ábra Elégedettség a végzett munkával

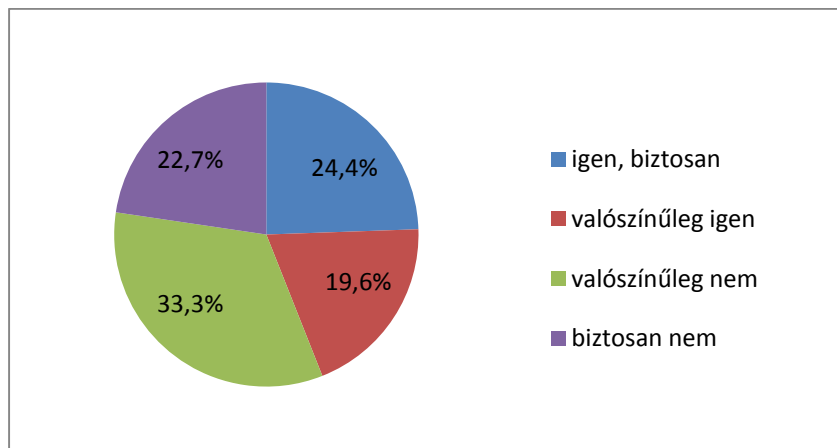

További tanulmányi tervek

A munkaerőpiac dinamikusan változik; bővül, átalakul a szükséges ismeretek, tudások köre, változnak a munkavállalókkal szembeni elvárások, követelmények. A technológiai újítások egyre gyorsabb ütemben kerülnek használatba, alakítják, változtatják a meglévő munkaköröket, a meglévő szakmák tartalmát. A munka melletti tanulás, az (első) diploma megszerzését követő további képzések, tanfolyamok elvégzése iránti igény mind a munkáltatók, mind a munkavállalók részéről egyre nagyobb; a lifelong learning, illetve lifelong guidance rendszere nemzetközi szinten és hazánkban is egyre nagyobb hangsúllyal szerepel a szakpolitikai kérdések, a szakpolitika által támogatandó területek között.

A munka melletti tanulási tervek a természettudományi területen végzettek körében jóval magasabbak, mint a teljes diplomás-csoport vonatkozásában. Csaknem minden negyedik természettudományi végzettségű válaszadó biztosan elvégez a közeljövőben valamilyen újabb képzést vagy tanfolyamot, további egyötödük legalábbis valószínűnek tartja, hogy ismét felsőfokú vagy egyéb tanulmányokat kezd majd.

7. ábra Tervez további tanulmányokat a következő években? – természettudomány képzési terület

N=225